

המועצה לענף החלב בישראל (ייצור ושיווק)

דו"ח על שיווק החלב בתשכ"ז

(אוקטובר 1966 — ספטמבר 1967)

בשנת דו"ח זה השפיעו שלושה גורמים על ענף החלב: המיתון, מלחמת ששת הימים והפעלת מכסות שיווק ליצרנים מ-1.4.67. הספקת החלב למחלבות הגיעה ל-340,537,000 ליטר לעומת תחזית של 336.05 מיליון ליטר — העברה של 1.3%. ביחס לשנה שעברה היתה תוספת של 29.4 מיליון ליטר, המהווים גידול של 9.44%. שיעור זהה לשיעור הגידול של השנה שעברה.

טבלה 1. הספקת החלב בי-5 השנים האחרונות ושיעורי התוספת משנה לשנה (באחוזים)

השנה	סה"כ שיווק באלפי ליטרים	שיעור העליה ב- לעומת השנה הקודמת
תשכ"ג 1962/63	255,840	±0.0
תשכ"ד 1963/64	265,953	+4.0
תשכ"ה 1964/65	284,313	+6.9
תשכ"ו 1965/66	311,146	+9.4
תשכ"ז 1966/67	340,537	+9.4

פירוט הספקת החלב לפי 12 החודשים מראה את ההתפצלות הקיימת זה מספר רב של שנים ללא סטיות משמעותיות.

טבלה 2. הספקת חלב כללית לפי חודשים בתשכ"ז, בהקבלה לתחזית ולתשכ"ו (באלפי ליטרים)

החודש	תשכ"ז — 1966/7		תשכ"ו 1965/6	השינוי ב-±%
	תחזית	למעשה		
אוקטובר	23,857	24,396	22,090	+10.4
נובמבר	22,172	23,038	20,547	+12.1
דצמבר	23,198	24,082	21,485	+12.1
ינואר	24,862	25,854	23,022	+12.3
פברואר	24,851	25,417	23,007	+10.5
מרץ	30,672	31,230	28,400	+10.0
אפריל	31,601	32,500	29,264	+11.1
מאי	34,182	34,490	31,646	+9.0
יוני	32,486	31,852	30,082	+5.9
יולי	31,644	31,316	29,263	+7.0
אוגוסט	29,549	29,465	27,360	+7.7
ספטמבר	26,978	26,897	24,980	+7.7
סה"כ	336,052	340,537	311,146	+9.44

הפער בהספקת החלב בין חודש השפל (נובמבר) לבין חודש השיא (מאי) נשאר גם השנה 1:1.5. על כל ליטר חלב שסופק למחלבות בנובמבר הגיעו במאי ליטר ומחצית הליטר.

טבלה 3. התחלקות החלב לשתייה * ולתוצרת ב-5 השנים האחרונות

(באלפי ליטרים)

השנה	סה"כ שיווק	%	שתייה	%	תוצרת	%
תשכ"ג 1962/3	255,840	100	129,792	51	126,048	49
תשכ"ד 1963/4	265,953	100	136,525	51	129,429	49
תשכ"ה 1964/5	284,313	100	145,462	51	138,851	49
תשכ"ו 1965/6	311,146	100	150,089	48	161,066	52
תשכ"ז 1966/7	340,537	100	152,047	45	188,490	55

* לצורך ההשוואה עם פירסומים סטטיסטיים בינלאומיים כלולים בחלב השתייה המוצרים הניגרים.

השנה נמשכה הרעת היחס בין חלב השתייה לבין החלב המעובד לתוצרת והגיע ל-55:45, לעומת 52:48 אשתקד. לאחר ששלוש שנים רצופות קודם לכן היה חלקו של חלב השתייה 51% מתוך כלל החלב.

טבלה 4. שיווק חלב שתייה (לא כולל תוצרת ניגרת) בחמש השנים האחרונות באלפי ליטרים ושיעורי התנורה משנה לשנה

תשכ"ג	תשכ"ד	תשכ"ה	תשכ"ו	תשכ"ז
105,181	110,998	117,206	120,858	121,427
+6.1%	+5.5%	+5.6%	+3.1%	+0.5%
מחיר ליטר חלב לצרכן (בממוצע שנתי)				
42 אג'	42 אג'	45.3 אג'	50 אג'	57.7 אג'

שיווק חלב השתייה קפא השנה על עומדו והסתכם בכמות כמעט שווה לזו של אשתקד — 121,427 לעומת 120,858, עלייה ב-0.5%. בחודשיים הראשונים היתה עלייה יפה (8.1%, 6.0%) שנבלמה בצורה בולטת בדצמבר, עם העלאת מחיר החלב לצרכן מ-50 ל-60 אג' / ל', ייקור של 20%. מדצמבר ואילך רמת הצריכה כמעט שווה לחודשים המקבילים אשתקד עד שבחודשים מאי, יוני ויולי, יורדת הצריכה מתחת לכמויות של אשתקד בהשפעת המלחמה; ורק באוגוסט וספטמבר חוזר השיווק לרמת תשכ"ו. שיווק התוצרת הניגרת עלה ב-4.8% לעומת תשכ"ו, שיעור עליה גבוה יותר ב-1.3% מאשר בשנה הקודמת.

בשיווק חלב מפוסטר חלה עמידה לעומת תוספת של 3.9% אשתקד. התוספת הגבוהה של שיווק חלב מעוקר נובעת מאידיוק רישום המלאי לסוף תשכ"ו ולטווח של 2 שנים היתה תוספת שנתית של 6.5%. בשיווק חלב פתוח נמשכה הירידה (הכמויות באלפי ליטרים).

חלב בבקבוקים:	תשכ"ז	תשכ"ו	±%
מפוסטר	112,282	112,378	- 0.1
מעוקר	5,180	4,378	+ 18.3
סה"כ	117,462	116,756	+ 0.6
חלב בכדים	3,965	4,102	- 3.3
סה"כ חלב שתייה	121,427	120,858	+ 0.5

מקורות הייצור

לפי סדר הגודל, בהתאם לחלקם בייצור הכללי, הולכים בראש המושבים הצעירים עם 35.7% (בתשכ"ו) אחריהם — הקיבוצים הוותיקים עם 26.2% (26.0%); המושבים הוותיקים — 19.5% (17.2%); הקיבוצים הצעירים — 15.2% (14.5%); בודדים ובי"ס 3.4% (3.5%). חלקם של כלל המושבים היה 55.2% (56.0%), של כלל הקיבוצים 41.4% (40.5%) ושל הבודדים ובי"ס 3.4% (3.5%).

טבלה 5. חלוקת המשקים לפי רמת השיווק השנתית בתשכ"ז לעומת תשכ"ו

שיווק שנתי באלפי ליטרים	עד 50	מ"מ 51 עד 100	מ"מ 101 עד 250	מ"מ 251 עד 500	מ"מ 501 עד 750	מ"מ 751 עד 1000	ממיליון ומעלה	סה"כ
מושבים תשכ"ז	1	2	14	23	23	18	50	131
חדשים תשכ"ו	5	5	16	21	22	22	40	131
מושבים תשכ"ז	1	4	9	8	5	4	24	55
ותיקים תשכ"ו	2	3	14	9	4	2	21	55
קיבוצים תשכ"ז	—	—	—	20	44	22	3	89
חדשים תשכ"ו	—	—	1	32	38	15	3	89
קיבוצים תשכ"ז	—	—	—	9	28	31	33	101
ותיקים תשכ"ו	—	—	1	16	37	24	23	101
סה"כ תשכ"ז	2	6	23	60	100	75	110	376
תשכ"ו	7	8	32	78	101	63	87	376

המגמה של גידול התפוקה ליחידת משק נמשכה השנה ביתר שאת ובמיוחד ראוי לציון מספר ה"מיליונרים" שגדל השנה ב-23 והגיע ל-110 לעומת 87 אשתקד.

טבלה 6. חלוקת החלב בין המחלבות בתשכ"ז בהשוואה לתשכ"ו (באלפי ליטרים)

המחלבה	תנובה	המחלבות הפרטיות	סה"כ
ריכוז 1966/7	279,229	61,308	340,537
כללי 1965/6	254,171	56,974	311,146
שינוי % ±	+9.8	+7.8	+9.4
חלב 1966/7	94,589	26,838	121,427
שתייה 1965/6	93,642	27,215	120,858
שינוי % ±	+1.0	-1.4	+0.5
חלב 1966/7	184,640	34,470	219,110
לתוצרת 1965/6	160,529	29,759	190,288
שינוי % ±	+15.0	+15.7	+15.1

בחלוקת החלב בין המחלבות המשיך לעלות חלקה של תנובה והגיע ל-82.0% (81.7% בתשכ"ו) והמחלבות הפרטיות קלטו מן המשקים 20% (18.3%) מכלל החלב. מן התוספת

הכללית של 29.4 מיליון ליטר קלטה תנובה 25 מיליון ליטר, שהם 85% ו-4.4 מיליון ליטר, שהם 15%, קלטו המחלבות הפרטיות. בשיווק חלב שתייה היוותה תנובה 78% (77.5% בתשכ"ו) והמחלבות הפרטיות 22% (22.5%). תנובה מכרה בשנת הדו"ח למחלבות הפרטיות 13.5 מיליון ליטר חלב מלא ו-1.9 מיליון ליטר חלב כחוש.

טבלה 7. השימוש באבקת חלב בתשכ"ז בהשוואה לתשכ"ו
(בקילוגרמים)

חודש	תשכ"ז	תשכ"ו	חודש	תשכ"ז	תשכ"ו
אוקטובר	229,167	217,677	אפריל	47,692	80,422
נובמבר	175,086	193,976	מאי	58,816	103,367
דצמבר	90,219	201,861	יוני	57,444	80,814
ינואר	97,882	228,352	יולי	56,241	88,597
פברואר	61,949	145,135	אוגוסט	63,649	154,533
מרץ	54,353	86,322	ספטמבר	92,153	159,608
			סה"כ	1,084,651	1,740,664

השימוש באבקת חלב המשיך לרדת והסתכם ב-1.085 טון, מהם 470 טון אבקה מייצור מקומי ו-615 טון אבקת ייבוא, שהם שוויערך ל-6 מיליון ליטר חלב כחוש. החל מאוגוסט הופסק במחלבות השימוש באבקת ייבוא.

טבלה 8. מחיר החלב למשק וההכנסה נטו מן השוק בתשכ"ז לעומת תשכ"ו
לפי חודשים (בממוצע באגורות לליטר)

חודש	תשכ"ז			תשכ"ו		
	ההכנסה נטו מן השוק	הסובסידיה	סה"כ	ההכנסה נטו מן השוק	הסובסידיה	סה"כ
אוקטובר	30.95	9.05	40.0	29.95	9.05	39.0
נובמבר	30.95	9.05	40.0	29.95	9.05	39.0
דצמבר	32.45	7.55	40.0	29.95	9.05	39.0
ינואר	34.75	5.25	40.0	29.95	9.05	39.0
פברואר	34.51	5.49	40.0	29.95	9.05	39.0
מרץ	34.23	5.77	40.0	29.95	9.05	39.0
אפריל	31.30	7.80	39.1	30.95	9.05	40.0
מאי	31.58	7.92	39.5	30.95	9.05	40.0
יוני	31.40	7.80	39.2	30.95	9.05	40.0
יולי	30.96	8.04	39.0	30.95	9.05	40.0
אוגוסט	31.78	7.92	39.7	30.95	9.05	40.0
ספטמבר	32.32	7.58	39.9	30.95	9.05	40.0
ממוצע	32.85	6.82	39.67	30.50	9.05	39.55

מחיר החלב למשק היה בממוצע משוקלל 39.67 אג'./ל'. בששת החודשים ההראשונים היה המחיר 40 אג'./ל', על יסוד ההסכם עם הממשלה לשנת תקציב 1966/7 ; ובששת החודשים

האחרונים המחירים טרם סופיים וקרוב לוודאי שתהיה תוספת קטנה. בסה"כ היה המחיר למשק רק במעט גבוה מזה של השנה הקודמת. בעיקר כתוצאה משני גורמים: ירידת חלקו של חלב השתייה וגידול מלאי התוצרת במחסנים בגלל צימצום השיווק. בסוף השנה היו במחסנים 1,120 טון חמאה לעומת 300 טון בראשיתה.

טבלה 9. תחזית הספקת החלב בתשכ"ח בהשוואה לביצוע בתשכ"ז
(במליוני ליטרים)

חודש	תשכ"ח	תשכ"ז	תוספת בליטרים	± %	חודש	תשכ"ח	תשכ"ז	תוספת בליטרים	± %
אוקטובר	25,616	24,396	1,220		אפריל	34,125	32,500	1,625	
נובמבר	24,190	23,038	1,152		מאי	36,215	34,490	1,725	
דצמבר	25,286	24,082	1,204		יוני	33,445	31,852	1,593	
ינואר	27,147	25,854	1,293		יולי	32,882	31,316	1,566	
פברואר	26,688	25,417	1,271		אוגוסט	30,938	29,465	1,473	
מרץ	32,792	31,230	1,562		ספטמבר	28,242	26,897	1,345	
סה"כ	357,564	340,537	17,027	+5.0					

התחזית לתשכ"ח בנויה על שתי הנחות: (א) תוספת בגבולות 3% בעקב הגדלת מכסות שיווק למשקים חלשים בשנת התקציב 1968/9; (ב) העברה על המכסות במסגרת 2%; וביחד 5.5%. בשנת תשכ"ז הסתכמה ההעברה על המכסות בגבולות 6 מיליון ליטר, המהווים קרוב ל-2%.

שלמה גל

מנהל

תל-אביב, אוקטובר 1967.

▲ בצ'אקוסלובאקיה נערכה השוואה בין פריס-אבות לבין בניהם, לגבי הורשת התכונות לצאצאיהם. נבדק החומר של 319 זוגות אבות-בנים. התוצאות היו כדלקמן: 16.4% מהבנים דמו בהורשת התכונות לפריס-מולדיהם; 25% מבני פריס, "משביחים", אף הם נתגלו כמשביחים; 28% מהבנים של פריס גרועים, הוכיחו את עצמם כמשביחים על יסוד תוצאות מבחן-הצאצאים שלהם. המסקנה היא שיש לפקוח עין על טיב הבנים אף של פריס משביחים ולערוך השוואה ביניהם לבין אביהם-מולידים.

▲ בנאבראסקה (ארה"ב) נערך ניסוי לשם השוואת ההשפעה של תחמיצי תירס וסורגוס על התווצה ועל הרכב החלב. נמצא שתחמיץ התירס היה עדיף מתחמיצי הסורגוס בכל הנוגע לתנובת החלב, אולם לא נתגלו הפרשים של ממש לגבי ההשפעה על מתכונת השומן ותכולת המח"ש בחלב.

▲ בחוברת אוקטובר 1967 של "ז'ורנל אוף דיירי סייאנס", מובאים פרטים על ניסויי חליבה בהפסקות שונות בין חליבה לחליבה. כידוע, נוטים בוקרים רבים, "להיפטר" מאי-הנוחיות שבביצוע החליבות (מדובר בשתי חליבות ביממה) ברווחיזמן שווים ככל האפשר. הניסוי הנ"ל בוצע באוניברסיטת אילינויס (ארה"ב) עם 82 פרות מגזעי הולשטיין, אירשיר ושווייצר-חום. בתקופת חליבתן הראשונה נחלב חלק מהפרות ברווחיזמן שווים (12.5 ו-11.5 שעות) וחלק ברווחיזמן בלתי שווים (14.5—9.5 שעות) בין החליבות. בתקופת חליבתן השניה התחלפו הקבוצות לגבי רווחי-הזמן הנ"ל. תוצאות הניסוי היו כדלהלן (בק"ג):

תנובת החלב	תנובת השומן	מח"ש	חומר יבש
4920	186	456	647
4811	181	441	617

ברוחי זמן שווים

ברוחי זמן בלתי שווים